

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АБАЯ
ABAI KAZAKH NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY

КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ ПОЛИЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
THE INSTITUTE OF MULTILINGUAL EDUCATION

**«ҮШТІЛДЕ БІЛІМ БЕРУ – КӨПМӘДЕНИЕТТІ ТҰЛҒАНЫ
ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ»** атты

Халықаралық ғылыми-практикалық конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

12 сәуір

МАТЕРИАЛЫ

Международной научно-практической конференции
**«ТРЕХЪЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ОСНОВА
ФОРМИРОВАНИЯ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ ЛИЧНОСТИ»**

12 апреля

MATERIALS

of the International scientific-practical conference
**«TRILINGUAL EDUCATION AS BASIS OF CREATING
MULTICULTURAL PERSONALITY»**

12 April

Как языковые средства художественного изображения, реалии представляют собой языковые единицы, которыми в одинаковой степени пользуются как писатели, авторы оригинальных художественных произведений, так и переводчики беллетристики. Одним из ярких примеров рассмотрения реалий в художественном переводе является произведение Дж. Д. Сэллинджера «Над пропастью во ржи» в переводе Р. Райт-Ковалевой.

Существует определенная классификация реалий, предложенная Влаховым С. и Флориным С. В своем труде эти ученые отмечают сходство реалий с именами собственными: Дед Мороз, Баба Яга, Царевна лягушка и другие [2, с. 157]. Эти реалии можно сравнить с казахскими фольклорными персонажами: Аяз Ата, Жалмауыз Кемпір. Иногда реалии являются отклонением от литературной нормы, к ним относятся, например, диалектизмы, элементы сниженного стиля (просторечия), жаргонизмы.

Существует несколько классификаций реалий по различным признакам.

Реалии как единицы перевода делятся на сокращения, слова, словосочетания, предложения.

Отличительными чертами реалий являются характер ее содержания, т.е. связь обозначаемого предмета с определенной страной, народностью, социальной общностью и принадлежность ее к определенному периоду времени. На основе этих признаков Влаховым С. и Флориным С. были предложены предметная, временная и местная классификация реалий.

Предметная классификация: 1) **Географические реалии:** названия объектов физической географии, названия объектов, связанных с деятельностью человека: **Fifth Avenue – Пятое Авеню; Alatau – Алатау; Kokshetau – Кокшетау;**

2) **Этнографические реалии** (понятия, принадлежащие быту и культуре народа). Например, **Brown Betty - «Рыжая Бетти», пудинг с патокой; Jitterbugging – джиттербаг; Beshbarmak – kazakh national food; yurta, airan;**

Литература:

- 1 Нелюбин Л.Л. Толковый переводческий словарь – М.: Флинта-Наука, 3-е издание переработанное, 2003.
- 2 Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. – М.: Международные отношения, 1980.
- 3 Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. - М., 1990.
- 4 Медведькая О.В. Основные трудности и приемы перевода культурных реалий в англоязычных анекдотах. – Г: ГГУ, 2012.
- 5 Сорокин Ю.А., Марковина И.Ю. Национально-культурная специфика художественного текста: Конспект лекций / Отв. ред. Шулега М.В. - М., 1989.
- 6 Мосиенко Л. В. Лингвокультурологическая проблема классификации реалий // Вестник ОГУ. 2005.
- 7 J.D. Salinger "The Catcher in the Rye". – U.S., 1951.
- 8 Дж. Д. Сэллинджер «Над пропастью во ржи» – перевод Р. Райт-Ковалева, 1955.

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ЖАТТЫҒУЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ

Б.Н. Бекмашева, А.А. Жаутикбаева, Е.И. Луговская - Әл Фараби атындағы ҚазҰУ-дың аға оқытушылары, bbekmasheva@mail.ru jane35_mariya@mail.ru aliyasadko@gmail.com

Бұл мақалада ағылшын тілі сабағында қолданатын кейбір әдістердің түрлерімен қатар, жаттығулардың қолданысы туралы айтылған. Яғни, студенттердің сөйлеу дағдыларын қалыптастыруда жаттығулардың алатын орны туралы баяндалған. Жаттығу – ол оқыту әдісі, бірнеше рет қайталанатын іс-әрекет, білік пен дағдыны игеруде және олардың сапасын көтеру мақсатында орындалады. Жаттығулар шетел тілінің дыбыстық құрамын, дыбыстардың айтылу нормасын, дыбыстық заңдылықтары және оның грамматикалық құрылысын меңгеруге, ойын еркін жеткізуге, басқа біреудің сөйлеуін түсініп, жеткілікті дәрежеде сөздік қорын игеріп, шет тілінде қарым-қатынас жасауға көмектеседі. Жаттығу нәтижесінде оқушылар алған теориялық білімін тәжірибеде тез де дәл қолдана алу дағдысына ие болады. Жаттығу арқылы балалардың алған білімдері нығайтылып, нақтыланып қана қоймайды, сонымен қатар өз беттерімен жұмыс жасауға, ойлау қызметіне дағдыланады. Студенттерді мұндай дәрежеге жеткізу үшін сабақты қызықты да, жалықпайтындай қылып өтіп, алуан түрлі әдістерді қолдана білген жөн. Сондықтан әдістердің бірі екендігі туралы айтылған.

Тірек сөздер: *Қарым қатынас құралы, дәстүрлі жаттығулар, сөйлеу дағдылары, әр түрлі әдістер.*

В данной статье рассматривается выполнение различных упражнений наряду с видами методик применяемых на уроках английского языка. То есть, рассматривается роли упражнения в формировании навыков речи у студентов. Применение упражнений на уроках иностранного языка помогает освоить звуковой состав языка, нормы, закономерности и произношения звуков, овладеть грамматическим строем предложений, правильно понимать

оқушыға таныс, орындалуы аса қиындық келтірмейтін, жалықтырмайтын, өте ұзақ емес, әрі тәсілдеріне қарай аралас тұрғыда болғаны дұрыс.

Оқытушылардың оқулық жаттығуларымен шектеліп қоймай, шығармашылық негіздегі тапсырмаларды өз тарапынан беруі тәжірибеде кездесіп тұрады. Ол көбіне, сөйлемдерді бір біріне келтіріп жаз, шығарма немесе эссе жаз, сұрақтарға жауап бер, көрші серіктесіңнен сұхбат ал, мәтін ішінен керекті сөзді тап, талда деген сияқты сипатта болады. Қосымша берілетін бұл іспеттес жаттығуларды артық деп айту қиын.

Құрастыру, салыстыру, талдау, табу, топтау, дәлелдеу, қорытынды шығара білу дағдыларын қалыптастыратын жаттығулардың әр сабақта жүргізілуі оқытушының шеберлігіне, табандылығына байланысты. Осының бәрі оқытушы үшін жаңалық емес, қайта «Не үйреттім?», «Қандай дағды мен іскерлік сапасын қалыптастырдым?», «Жаттығудың орны мен қызметі қаншалықты рөл атқарды?» деген сияқты сұрақтарға байланысты пікірді ортаға салады. Әрбір шәкірт оқушыларға қажетті дағдыларды қалыптастыратын немесе қалыптасқан дағдыны тілдің басқа да ұқсас құбылыстарына қолдана алатын жаттығу әдістерін білгені дұрыс. Жаттығу арқылы үйренушілердің алған білімдері нығайтылып, нақтыланып қана қоймай, сонымен қатар өз беттерінше жұмыс жасауға, ойлау қабілетін дамыту дағдылары қалыптасады. Шәкірттер жаттығу үстінде үздіксіз талдау, жинақтау, бір тұлғаны екіншісімен салыстыру, абстракциялау, жалпылау жұмыстарын жүргізеді. Соңғы жылдары шыққан шетелдік оқулықтардағы жаттығуларды саралап көрсек, осы қарастырылған мәселелер, талаптар қаншалықты ескерілгенін байқауға болады.

Қорытындылай келе ағылшын тілін үйретудегі бірден бір жаттығудың түрі сөйлеуге үйрету. Диалогты сөйлеуде студенттер сұрақ жауап, өтініш айту, нұсқау беру және тағы басқа жұмыстары ретінде қарапайым іс әрекеттерді жасай алуы қажет. Шәкірттер бөлік элементтерден жаңа, тұтас жағдай құрай алуы тиіс. Студенттер жалпы арнаулы сұрақтарды қоя алуы, неше түрлі сұрақтарға жауап бере алуы, өтініш, бір нәрсемен келісетінін немесе келіспейтіндігін білдіре алулары керек. Шәкірттердің сөйлеу қабілетін дамыту қажет және әр шәкірт сөйлегенде бір немесе бірнеше жауап бере алатындай болулары қажет. Соңғы кезде пән мұғалімдерінің кеңінен қолданып жүрген тілдік жаттығуларының біріне “Warming up” жаттығуын кіргізуге болады. Бұл тілдік жаттығудың мақсаты – сабаққа деген бетбұрыс туғызу. Тілдік жаттығу барысындағы оқытушының жылы дауысы, сұрақтардың алдын ала ойластырылып, тапсырмалардың дұрыс жоспарлануы оқытушы мен оқушының арасындағы жақсы қарым-қатынасты туғызып, алдағы сабақтың барысын, сапасын және нәтижесін жоғарылата түседі.

Шағын эссе өздік жұмыс немесе толық шығарма жазу студенттердің жазу, тілді тусіну, сөйлеу қабілеттерін арттырады. Бұндай шығармаларды сабақ үстінде алу мүлдем мүмкін. Ондай тапсырмаларды үй тапсырмасы ретінде беруге болады. Студенттің іздену қабілеті дамиды. Тексеру кезінде шәкірттердің жіберген қателеріне көп көңіл бөле бермей, оның идеясына, өмірлік тәжірибесін сипаттай білу қабілетіне, өз бетінше жұмысының құрылымына көбірек назар аударған жөн деп есептейміз.

Осы аталған әдістерді пайдалана отырып, алуан түрлі тапсырмалар мен жаттығуларды, теориялық мәселелер мен қағидаларды меңгерту тиімді болып табыладынығына көз жеткіздік. Сонымен қатар студенттердің ағылшын тілінде ауызекі сөйлеу қабілеттерін дамыту бағытында түрлі іс-әрекет ұйымдастыруға болады. Шетел тілі пәні бойынша оқушы ереже мен ұғымдар теориясын тек жаттап алғаннан гөрі, оларды іс жүзінде саналы түрде қолдана алуы қажет. Әр түрлі тапсырмалар мен жаттығулар арқылы теориялық білімді шыңдауға болады.

Сонымен студенттердің сөйлеу дағдыларын қалыптастыру үшін тиімді әдістерді пайдалана отырып, жаттығулар орындатудың маңызы зор екендігін байқауға болады. Демек олардың іскерлік сөйлеу дағдыларын белсенді ұйымдастыра отырып, тиянақты білім беру оқытушының ой ұшқырлығына, коммуникативті күзінеттілігіне байланысты.

Әдебиеттер:

- 1 Қазақстан Республикасы президентінің жолдауы – 2012 ж.
- 2 «Айқын» газеті, жаңа басылым “Еліміздегі ағылшын тілінің ролі”.
- 3 Шетел тілін оқыту әдістемесі №4 48 (2012).
- 4 42-ші Халықаралық ғылыми әдістемелік конференция материалдары 3-ші кітап, 2012 ж. 26шы бет. «Упражнение как основная форма обучения иноязычной речевой деятельности» - Р.Н. Алекова, Д.М. Махметова, Г.С. Темирбаева. Djamilya_gab@mail.ru

Оразақынықызы Ф. Қазақ жәнеқытай тілдеріндегі киелі сандардың этнолингвистикалық сипаты.....	114
Әмірбекова С.К., Абдрахманова К.Х. Араб және қазақ фразеологизмдеріндегі «туысқан» концептісі...	118
Тохметов А.Т. Лингвокультурологический компонент пословиц и поговорок в китайском языке.....	123
Искакова А.О. Диалог культур через этикетные модели приветствия в обучении иностранным языкам.....	128
Кусембаева З. К. Көптілділік – ұрпақтың білім тұғыры.....	130
Садырмекова И.М. Формирование межкультурного общения в процессе обучения иностранным языкам.....	133
Шангереева Ш.Т. Үш тілде оқыту – көпмәдениетті тұлғаны қалыптастыру.....	136
Алмабекова А.М. Қытайжазуын үйренуде кездесетін мәселелер және оларды шешу жолдары.....	138
Айтказы С. Қытай, ағылшын тілдеріндегі түр-түс компонентті соматикалық фразеологизмдердің фразео-семантикалық өрісі.....	141
Сағаттiek Л.А. Аударматанудан орыс және ағылшын тілді электронды терминологиялық сөздіктердің лексикографиялық сипаты.....	144
Сабитова Ш.А. К вопросу о языке межкультурной коммуникации и газетом дискурсе РК.....	147
Бекмуратова А.Е. Профессионально ориентированная подготовка студентов в неязыковых группах.....	150
Шолтай С., Темірбекова Ш.К. Тілдік норма және бір колданылатын сөздер.....	151

Секция 3

Үлгілі педагогикалық мамандарды дайындау және қайта даярлау Подготовка и переподготовка трехязычных педагогических кадров Training and Retraining of Trilingual Teaching Staff

Абишева С.Д., Асылбекова М.С. Школьное преподавание русского языка и литературы в современной социокультурной ситуации Казахстана.....	154
Алимбекова Г.Л., Шенгелбаева Н.Р. Реалийлерді берудегі аударма әдіс-тәсілдері.....	158
Абдымананқызы М., Рахметова Р.Қ. Мәтін синтаксисін оқыту ерекшеліктері.....	161
Әлжан Р. Студенттердің коммуникативтік-танымдық құзыреттілігін дамытуда кейс технологиясын С1-С2 деңгейінде қолдану.....	163
Тохметов А.Т. Использование вэньянизмов в китайском научном дискурсе.....	166
Утебаева Е.Е. Когнитивное значение топонимов и способы их передачи.....	170
Себдайырова А.М. Агата Кристи детективтік шығармаларын аудару барысында кездесетін лексикалық, стилистикалық трансформациялар.....	172
Қансейітова Э.Ж. Қазақ және араб мақал-мәтелдерінің ерекшеліктері мен мағыналық ұқсастықтары....	178
Махарова Г.С., Жаутиқбаева А.А. Ағылшын тіліндегі ғылыми-техникалық терминдерді аудару мәселесі.....	180
Асқарова С.А. Ойын түрлерін қолданудың нәтижесі.....	184
Мұрат Б. Қытай тіліндегі топонимдердің қоғамдық мәдени көрінісі.....	188
Есбосынов Е. Мехмет Акиф Ерсой шығармашылығына шағын шолу.....	192
Дінгазықызы А. Қытай тіліндегі еркін сөз тіркестерінің жасалу жолдары.....	194
Gülnaz Satbay Türk dilindeki akrabalık adlarıyla kurulu atasözlerine dair.....	195
Нұржанова А.Л., Шенгелбаева Н.Р. Саяси дискурстың лексикалық-стилистикалық ерекшеліктері.....	199
Кулекенова Ж.Г. Некоторые вопросы методики речевого развития у детей.....	202
Зиядаұлы Б. Қытай тіліндегі 把 иероглифті сөйлемдерді қолдануда көңіл бөлуге тиісті кейбір мәселелер.....	205
Дүйсенбі С.А. Діни сөздердің дыбыстық жүйесін оқыту жайында.....	210
Мамырбаева М.З. Метонимия как стилистический прием в обучении иностранным языкам.....	215
Базарбекова М. К. Некоторые аспекты перевода экономических текстов.....	217
Myrzakhmetova A.T. The Role of Computer Technologies in the Process of Teaching English.....	221
Sebdaiyrova A.M. Problems Related to the Translation of Political Texts.....	224
Алмагамбетова Ә.А., Кисикова Б.Д. Абай «Қара сөздерінің» танымдық табиғаты.....	229
Оспанова Н.Б. Проблема перевода реалий с английского языка на русский язык.....	233
Бекмашева Б.Н., Жаутиқбаева А.А., Луговская Е.И. Ағылшын тілін оқытуда жаттығулардың маңызы.....	234
Сабитова А.А. О международно-правовых аспектах межгосударственного сотрудничества в сфере образования и РК.....	238
Бекмуратова А.Е. Особенности обучения произношению на уроках английского языка.....	243
Сураганова А.К. Профильное обучение как средство личностно-ориентированного образования.....	245
Иватов С.К. Оценка навыков аудирования и письма студентов в рамках мобильного обучения.....	248
Kayırova R.A., Askarova S.A. Types of mass media used in foreign language teaching.....	252
Батаева Д. Шет тілі мен мәдениеттің оқу үдерісіндегі ролі.....	255